

Иако е предвидено преговорите за статусот на Косово да траат најмалку до почетокот на ноември годинава, албанското лоби во САД најавува проект за многу порано одредување на расплетот на ова прашање. Агим Чеку најави еднострано прогласување независност на Покраината преку декларација во косовското Собрание. Пораката која тој ѝ ја испрати на светската јавност претставува вовед во нова затегнатост на балканските подрачја. Се поставува прашањето дали Чеку таквата своја позиција ја изградил во внатрешниот косовски политички корпус или има нарачател од надвор? Постојат многу сознанија кои говорат дека за таквиот нелегален проект косоварите веќе обезбиде голема дипломатска поддршка во меѓународната заедница. Се очекува

и на следното заседание на Советот за безбедност на ООН на постојаните земји да им биде претставена нова резолуција за Косово. Таа формално нема многу да се разликува од постоечката 1244, но суштински и правно ќе овозможи независност. Според нацртот на новата резолуција, од првиот анекс ќе се избрише формулацијата за суверенитетот на СР Југославија и нејзините конститутивни членки од 1999 година, со образложение дека Југославија веќе не постои во тој облик. За овој долгоочекуван пресврт на работите многу помогна и референдумот за независна Црна Гора и официјалното признавање на нејзината сувереност, што му оди на рака на Косово. Оттука, залагањата на Чеку за еднострано прогласување независност во косовското Собрание не се ниту мал-

жана, додека Русија ги прифати нејзините точки. Засега Русија најстро се спротивставува на нови поделби на Балканот, иако меѓу првите ја призна независноста на Црна Гора. Кога ќе ги прашате Русите дали ќе стават вето на новата резолуција за Косово, која би содржела елементи на независност, тие сè уште немаат одговор, што значи дека се двоумат и ја немаат цврстата позиција која одеше во прилог на Србија.

СУВЕРЕНОСТ ВО ЧЕТИРИ ФАЗИ

Нерешениот статус на Косово е меѓу поголемите пречки за европеизацијата на Балканот. Додека сите држави несомнено аспирираат за членство во ЕУ, Балканот сè уште нема јасна визија за тоа. Проблемот е Косово. Теоретски и офи-

МАКЕДОНИЈА ПРИНУДЕНА ДА ГО ПРИЗНАЕ КОСОВО ПО АЛБАНИЈА

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

ку случајни. Сè е по налог на Западот. На почетокот, по усвојувањето на декларацијата, меѓународната заедница ќе се спротивстави на таквото решение за да не се открие нејзината валкана позиција, но со текот на времето тој документ ќе стане општоприфатлив за центрите на моќта. Седницата на косовското Собрание треба да биде свечена, ќе се искористи празнината во администрацијата на УНМИК затоа што Петерсен се повлече од функцијата, па нема кој остро да реагира. Светот едноставно ќе треба само да ја прифати реалноста и волјата на косовското население. Западот веќе врши своевиден притисок Косово, како нова држава, најпрво да биде признато од некои балкански земји, меѓу кои се спомнува и Македонија. Имено, Македонија треба да биде втората држава по Албанија која ќе треба да ја признае државноста на протекторатот. Според планот, ќе следуваат и некои земји од југоисточна Азија, членки на ООН. Третата фаза предвидува нова расправа во Советот за безбедност во Њујорк, а од можното вето на Русија и на Кина ќе зависи дали Косово ќе биде признато уште претстојната есен. Во 1999 година, за време на донесувањето на Резолуцијата 1244, Кина беше воздр-

цијално насоката по која би требало да се движат работите е следна. Станува збор за транзиција во четири фази во развивањето на суверенитетот на Косово. Суверенитетот на Косово треба да се развие од статус кво, како што е дефиниран во Резолуцијата 1244, во "независност без целосен суверенитет", обезбедувајќи ѝ резервирана власт на меѓународната заедница на полето на човековите права и заштитата на малцинствата, до "раководен суверенитет" што Косово ќе го има додека преговара со ЕУ и на крај до "споделен суверенитет" во самата ЕУ.

Времето во Косово изминува, тоа е повеќе од јасно. Меѓународната заедница целосно не успеа во своите напори во Покраината да доведе безбедност и економско-стопански развој. Мултиетничко Косово постои само во бирократските проценки на администрацијата во Приштина. Од 17 март 2004 година, кога се случија крвавите настани, УНМИК не покажа ниту способност ниту, пак, храброст, да го неутрализира овој тренд. Србите во Косово се затворени во нивните енклави, без слобода на движење, без работа и без надеж за интеграција во косовското општество. Малубројната српска заедница во Косово во голем степен стана заложник на политичките борби во Белград. Албанското раководство во Косово, исто така, мора да го преземе својот дел од вината зашто не успеа да покаже вистинска волја за ангажирање

Времето во Косово изминува, тоа е повеќе од јасно. Меѓународната заедница целосно не успеа во своите напори во Покраината да доведе безбедност и економско-стопански развој. Мултиетничко Косово постои само во бирократските проценки на администрацијата во Приштина. Улогата на Македонија во целата хронологија на настаните ќе биде минорна. Таа ќе мора, како по обичај, да ги слуша препораките и ставовите на големите сили и да ја исполни жешката обврска која ѝ претстои - втора по ред, по Албанија, да ја признае независноста на новата балканска држава.

Нерешениот статус на Косово е меѓу поголемите пречки за европеизацијата на Балканот. Додека сите држави несомнено аспирираат за членство во ЕУ, Балканот сè уште нема јасна визија за тоа. Проблемот е Косово.

Поголемиот дел косовари сакаат да

живеат во етнички хомогено Косово. Албанските политичари од Косово не направија ништо за да му се спротивстават на ова расположение во јавноста.

Косовските Албанци се фрустрирани од својот нерешен статус, од економската ситуација. Не постојат верувања дека независноста на Косово ќе ги реши сите проблеми на територијата, но има загриженост што одлагањето на разговорите за статусот може да доведе до натамошно влошување на ситуацијата.

Македонија ќе го признае Косово, но тоа ќе го стори без своја волја, тоа ќе биде наметната одлука. Како тогаш Белград ќе се однесува кон нас, многу лесно може да се претпостави. И тоа е дел од потезите кои десеттина години ни се наметнуваат како нужно зло за проклетниот опстанок на овие простори.

НУЖНО ЗЛО ЗА ПРОКЛЕТ БАЛКАНСКИ ОПСТАНОК!

во процесот на помирување и развој на мултиетнички институции. Поголемиот дел косовари сакаат да живеат во етнички хомогено Косово. Албанските политичари од Косово не направија ништо за да му се спротивстават на ова расположение во јавноста. Европа го толерира тоа. Нејзиниот проект за мултиетничност пропадна уште со самиот влез на УНМИК и НАТО во Покраината. Под водство на УНМИК, бројот на Србите вработени во Електродистрибуција на Косово падна од 4.000 во 1999 година до сегашните 29, од вкупно 8.000 вработени. Тоа е само еден пример, а има и низа други. Покраината никогаш не може да оформи самоодржлива економија и стопанство. Косовските Албанци се фрустрирани од својот нерешен статус, од економската ситуација. Не постојат верувања дека независноста на Косово ќе ги реши сите проблеми на територијата, но има загриженост што одлагањето на разговорите за статусот може да доведе до натамошно влошување на ситуацијата. Ако се гледа објективно, во контекст на меѓународните норми и правила, независноста на Косово не треба да му се наметне на Белград. Тоа и не може да се случи имајќи го предвид тоа што некои членки на Советот за без-

бедност на ООН (Русија, Кина) се против тоа. Доколку тоа се случи значително ќе ги зголеми шансите за настанување нови проблеми и тензии на други места, како Босна, Македонија или Црна Гора. Преговорите треба да ги вклучуваат и потребите на Белград за ограничен суверенитет врз Косово, како суштинска обврска која произлегува од принципот за неменливост на меѓународните граници. Од друга страна, пак, илузија е дека Косово може да се врати на владеење на Белград во догледна иднина.

ИНТЕГРАЛЕН ДЕЛ ОД СЕВКУПНИОТ ПРОЦЕС

Според многу анализи, Косово ќе добие независност, но без целосен суверенитет. Пред Приштина ќе се постават уште многу барања, кои ќе бидат фокусирани на почитувањето на човековите права на малцинските заедници, како и враќањето на раселените Срби и Роми во областа. Во една таква фаза, држава без целосен суверенитет, Косово ќе остане протекторат на ООН, но овластувањата ќе се префрлат од УНМИК на ЕУ. КФОР треба да ги задржи и својот мандат и својот обем. Косово треба да се

третира како независно, но не како суверена држава, во оваа фаза ќе му се дозволи да развие способност за самоуправа. Сите функции на една нормална управа, кои моментно ги вршат УНМИК или КФОР, треба да ѝ се пренесат на Владата на Косово. Оваа Влада ќе треба го оданочува населението, ќе се грижи за неговата безбедност и ќе треба да обезбеди јавни служби. Меѓународната заедница треба да ја задржи својата моќ да интервенира во оние области кои се суштински за задоволување на критериумите од Копенхаген т.е. човековите права и заштитата на малцинствата. Во оваа фаза, меѓународната заедница ќе воведо специјален аранжман за областа околу Митровица и специјален легален статус на српските манастири. Кога работите полека ќе легнат, ЕУ ќе спроведе меѓународно набљудуван попис во Косово. Шансите за враќање на раселените се минимални. Сепак, меѓународната заедница мора да обезбеди иницијативи за враќање на косовските Срби, дури тие и да изберат да живеат во делови од Покраината каде што живеат најголем број Срби, а не во местата каде што живееле пред војната. Во спротивно, пописот би бил само нова провокација за српската држава и како таков би бил сосема непотребен. Според видувањето на меѓународната заедница, некои од малцинските квоти обезбедени за Албанците во Македонија во охридскиот Рамковен договор, треба да им се дадат на Србите од Косово. Но, гетоизацијата на етничките малцинства може да доведе до институционална слабост и нефункционирање на идната држава. Кога овие работи би се решиле Приштина ќе очекува да почнат преговорите со ЕУ за тоа кога Косово ќе стане кандидат за членство. Но, со кого Брисел ќе преговара ако сите работи во Приштина ги има ЕУ во свои раце? Значи, со текот на времето Косово би добивало сè поголеми овластувања за да може да стане рамноправен, а не потчинет партнер за европската заедница. Сите овие фази треба да бидат интегрален дел од севкупниот процес за европска интеграција на Балканот. Во целата хронологија на настаните улогата на Македонија ќе биде минорна. Таа ќе мора, како и по обичај, да ги слуша препораките и ставовите на големите сили и да ја исполни жешката обврска која ѝ претстои - втора по ред, по Албанија, да ја признае независноста на новата балканска држава. Тоа Македонија ќе го стори без своја волја, тоа ќе биде наметната одлука. Како Белград ќе се однесува тогаш кон нас, може многу лесно да се претпостави. И тоа е дел од потезите кои десеттина години ни се наметнуваат како нужно зло за проклетниот опстанок на овие простори.